PhDr. Martin Kocanda o svých plánech v roli generálního ředitele Národní knihovny ČR **[1]**

Autor:

- JANSOVÁ, Linda [2], KOCANDA, Martin [3]

Číslo:

- 2017, ročník 26, číslo 3 [4]

Rubrika:

- Rozhovor [5]

Klíčová slova:

- Kocanda, Martin [6], Národní knihovna ČR [7]

PhDr. Martin Kocanda je od června 2017 generálním ředitelem Národní knihovny ČR. V následujícím rozhovoru nastiňuje mj. některé ze svých plánů v této funkci.

Ve funkci generálního ředitele Národní knihovny ČR jste již přes čtvrt roku. Nejprve bych se Vás proto chtěla zeptat, na které oblasti se nyní zaměřujete? Inspirovalo Vás například Prohlášení k situaci v Národní knihovně ČR [8], které společně vydaly Ústřední knihovnická rada, SKIP a Sdružení knihoven ČR? Je v něm zdůrazněno, že revitalizace Klementina a odměňování pracovníků nejsou jediné podstatné problémy NK ČR.

Určitě! Jsem rád za každý podnět k fungování Národní knihovny. Nakonec se třemi signatáři onoho prohlášení jsem se sešel, abych s nimi probral, kde vidí nejpalčivější problémy Národní knihovny. Samozřejmě není možné budoucnost NK zredukovat na dokončení revitalizace a zvýšení platů. To jsou sice důležité věci, ale to podstatné souvisí také s činnostmi, která Národní knihovna vykonává.

© Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2017–2024
ISSN 1213-5828

[9]
PhDr. Martin Kocanda (foto: Linda Jansová, Národní knihovna ČR)

NK ČR a řada dalších knihoven digitalizují své knihovní fondy. Poslední novela autorského zákona 121/2000 Sb. otevírá možnost zpřístupnit díla nedostupná na trhu veřejnosti. Podmínku ale je, aby NK ČR provozovala seznam těchto děl. Můžete upřesnit, kdy jej NK ČR uvede do provozu?

V současné době probíhá finalizace návrhu na zpřístupnění děl nedostupných na trhu a věřím, že se blížíme do finále.

NK ČR v minulosti deklarovala, že bude ukládat a zpřístupňovat veřejnosti digitální dokumenty jiných knihoven. Zatím ale nemá k dispozici potřebnou infrastrukturu. Kdy bude NK ČR tyto služby poskytovat?

Upřímně řečeno nejde jen o infrastrukturu, ale také záležitost autorsko-právní. Mohu říci, že s kolegy v NK na této věci velmi intenzivně pracujeme a brzy budu moci představit konkrétnější časovou představu.

Stále větší část vydavatelské produkce vychází v digitální podobě. Máte představu, kdy NK ČR začne digitální dokumenty systematicky shromažďovat, uchovávat a zpřístupňovat? Předpokládám, že by to mělo nastat co nejdříve, neboť jinak zcela jistě hrozí nevratné ztráty kulturního dědictví.

Samozřejmě! Správně rozdělujete celý proces do tří etap, kdy ale až třetí etapa – tedy zpřístupňování – dotáhne celý proces ke svému smyslu. Je ale jasné, že se systematickým shromažďováním a uchováváním nelze čekat až na vyjasnění podmínek zpřístupňování. Ale i pro tuto otázku platí, co jsem odpověděl před chvílí.

Dlouhodobým problémem NK ČR je omezené financování ze strany zřizovatele, tj. MK ČR. Nyní se připravuje rozpočet na rok 2018. Zaznamenal jste při vyjednávání s MK ČR, že se

© Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2017–2024
ISSN 1213-5828

situace zlepšuje?

Jsem rozhodně optimista. Neočekával jsem, že by bylo možné změnit situaci ze dne na den, ale již v tuto chvíli mohu vidět posun ve výsledcích vyjednávání se zřizovatelem. Nechci předbíhat, ale věřím, že v týdnech, které zbývají do konce tohoto roku, budu schopen představit pozitivní změny v rozpočtu pro rok 2018.

Jak hodnotíte komunikaci NK ČR navenek? Mám na mysli jak komunikaci s individuálními uživateli přímo poskytovaných knihovnicko-informačních služeb, tak s institucemi (například dalšími knihovnami), ale i s širokou veřejností. Uvažujete v tomto směru o nějakých změnách?

Domnívám se, že nový způsob komunikace je naprosto zásadní věcí. Začal bych už ale novým způsobem komunikace uvnitř knihovny. Nastartoval jsem nový způsob komunikace se zaměstnanci Národní knihovny, kterým nabízím se cca jednou za tři měsíce zúčastnit tzv. shromáždění zaměstnanců, kde nejen prezentuji důležité informace ve vztahu k zaměstnancům napřímo, ale také tam nabízím příležitost každému pokládat otázky, které ho zajímají. A to nejen na otevřeném fóru, ale také prostřednictví anonymních písemných dotazů.

Druhou oblastí je komunikace vedení Národní knihovny s knihovnickou veřejností. Považuji za naprosto přirozené, že povinností generálního ředitele NK je pravidelné setkávání se s představiteli ostatních knihoven. Jak jinak může Národní knihovna plnit svou roli, která je jí dána zákonem v knihovním systému České republiky?

Komunikaci se širokou veřejností se pak chci věnovat v nově připravované koncepci rozvoje Národní knihovny ČR.

Měla by NK ČR podle Vás nadále sídlit v Klementinu, nebo by měly být podniknuty kroky vedoucí k výstavbě nové budovy?

Otázka dle mého názoru nestojí, zda Klementinum či nová budova. Domnívám se, že Národní knihovna by v budoucnu měla Klementinum využívat pro práci s historickými fondy, jako reprezentační a výstavní místnosti a případně zbylé prostory sdílet s jinými kulturními institucemi. Naproti tomu moderní fondy si jednoznačně zaslouží novou budovu. Dokonce si dovolím tvrdit, že pokud se nevrátíme k původnímu modelu nová budova + Klementinum, nebudeme do budoucna schopni plnit úkoly, které jsou od nás oprávněně očekávány. Jinými slovy si nedovedu představit, že bychom se měli smířit s permanentním převážením svazků mezi Hostivaří a Klementinem. Tento způsob objednávání a realizace výpůjček je prostě nedůstojný pro kteroukoliv národní knihovnu ve 21. století.

Chystáte se získávat náměty k činnosti NK ČR i z jiných velkých českých i zahraničních knihoven?

Rozhodně! Jak z českých, tak zahraničních. Česká republika je světovou knihovní velmocí a není žádnou ostudou pro Národní knihovnu inspirovat se u jiných knihoven v ČR. Faktem však je, že úkoly a postavení Národní knihovny ČR jsou v mnoha ohledech jiné, než je tomu u jiných knihoven. Národní knihovna ČR není jen „taková trochu větší knihovna“. Proto je zapotřebí hledat zdroje inspirace i u zahraničních knihoven, které plní v jejich systému obdobné role jako u nás Národní knihovna.

Teď z jiného soudku. Do kterých knihoven jste chodil v dětství a v průběhu studií? Kterou z nich jste měl nejraději a proč?

Od dětství jsem knihovny miloval. Ten příjemný pocit, který jsem vnímal při každém vstupu do knihovny, jsem nikdy nezapomněl. Pokud bych měl začít chronologicky – tak má kariéra čtenáře začala v Městské (tehdy lidové) knihovně v Třinci, následovala Městská knihovna v Kraslicích a Okresní knihovna v Sokolově. Svá studia jsem zahájil v Olomouci, takže tam mé kroky často vedly do tehdejší státní vědecké knihovny, případně univerzitní knihovny. Přiznávám ale, že zoufalé shánění studijní literatury bylo poněkud jiným zážitkem než téměř slastné procházení svazků ve volném výběru v kraslické knihovně. A vzhledem k tomu, že v současné době žiji v Pardubicích,

© Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2017–2024
ISSN 1213-5828

nemohu zapomenout na Krajskou knihovnu v Pardubicích ani na místní univerzitní knihovnu. Příjemným překvapením pro mě bylo poznat v paní ředitelce krajské knihovny svou bývalou studentku z doby, kdy jsem působil jako učitel na pardubické filozofické fakultě.

Měl jste – nemyslím od doby nástupu do Národní knihovny ČR, ale obecně – příležitost navštívit některou zahraniční knihovnu? A pokud ano, kterou?

V době svého působení jako vysokoškolského učitele jsem měl možnost navštívit několik zahraničních univerzitních knihoven – např. v Polsku či Německu. Ale přiznám se, že mě tehdy nenapadlo na ně nahlížet jako na možný zdroj inspirace. Je to někdy v životě tak, že netušíte, kam Vás budoucnost zavede.

Jak by podle Vás měla NK ČR vypadat za deset let? V čem by se měla lišit od té dnešní?

Věřím, že za deset let budeme jako zaměstnanci i jako čtenáři chodit do krásné moderní budovy Národní knihovny. Objednáte si konkrétní svazek a doba, kdy bude pro Vás připraven, bude rovna času, který strávíte nad kávou ve stylové kavárně. Jako čtenáři tam paradoxně budete chodit méně často než dnes, protože k našim fondům v digitální podobě se dostanete zdarma prostřednictvím jakékoliv veřejné knihovny, případně za drobný poplatek z domova. Ale o to více oceníte Národní knihovnu jako místo setkávání na odborné i občanské úrovni. A na chodbách budete potkávat spokojené a slušně zaplacené zaměstnance.

Můžete už nyní odhadnout, jestli budete mít v oblasti knihovnictví příležitost využít své znalosti a zkušenosti z oblasti vzdělávání?

Jsem si naprosto jistý, že ve své stávající pozici mám mnoho příležitostí, jak využít své zkušenosti z nedávné doby, kdy jsem se věnoval mj. i problematice celoživotního vzdělávání. Jedním z mých plánů je ve spolupráci Knihovnického institutu a personálního oddělení NK ČR připravit plán celoživotního vzdělávání vztažený ke každé jednotlivé pracovní pozici v Národní knihovně. Chtěl bych, aby každý náš zaměstnanec měl před sebou konkrétní vzdělávací cestu zahrnující jak vstupní, tak i průběžné vzdělávání. Část vzdělávání bude pevně daná a část bude postavena na jakémsi povinně volitelném systému. Myslím, že ke knihovnické profesi patří právo i povinnost dalšího vzdělávání. A mimochodem je v mnoha výzkumech prokázáno, že kontinuální celoživotní vzdělávání je jedním z nejefektivnějších faktorů snižujících pravděpodobnost vzniku syndromu vyhoření.

Statistiky říkají, že knihovnictví zůstává vysoce feminizovaným oborem. Je to podle Vás dobře, nebo špatně?

Víte, nejde jen o knihovnictví. Je to něco, s čím se setkáváme i v mnoha dalších humanitních a společenskovědních oborech. Obecně si myslím, že různorodost je v každém oboru prospěšnější. Nejde o to, zda lépe pracují muži nebo ženy, ale pro pracovní atmosféru je dobře, pokud se může ženský a mužský prvek doplňovat.

V červenci 2017 jste se stal individuálním členem SKIP, což nás samozřejmě těší a vážíme si toho. Co od členství očekáváte? Jinými slovy – co by podle Vás profesní organizace typu SKIP měla svým členům poskytovat či přinášet?

Nad členstvím ve SKIPu jsem ani chvíli neváhal. Vnímám ho totiž jako skvělou platformu pro výměnu zkušeností a názorů. Domnívám se, že SKIP úžasně plní vzdělávací i koordinační roli. Zároveň je pro státní i nestátní orgány partnerem, který může efektivně hájit zájmy svých členů.

URL zdroje: https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-3/phdr-martin-kocanda-o-svych-planech-v-roli

Odkazy
[1] https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-3/phdr-martin-

© Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2017–2024
ISSN 1213-5828

kocanda-o-svych-planech-v-roli
[2] https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/jansova-linda
[3] https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/kocanda-martin
[4] https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-3
[5] https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/rozhovor
[6] https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/kocanda-martin
[7] https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/narodni-knihovna-cr
[8] https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2017-rocnik-26-cislo-2/prohlaseni-k-situaci-v-narodni-knihovne-cr
[9] https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/207/kocanda1.jpg

© Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2017–2024
ISSN 1213-5828